

Liärruoplárrie
butsamiärkij jah
meärkkasärgij bijrra

Namma/titel: **Liärruoplárrie butsamiärkij jah meärkkasärgij bijrra-**
Studiematerial om renmärken och renmärkessnitt.

Jårggaliemmie ubmejesámiengiällije/umesamisk översättning: Sara-Helén Persson

Kvalitetssäkring: Kerstin Omma

Tryckeri: Åtta45 Tryckeri AB

©2025 Sámiediggie, Sámien giällaguavdátje

ISBN 978-91-989431-6-0

Besöksadress: Adolf Hedinvägen 58, 981 33 GIRON/KIRUNA

Tel: 0980-780 30

www.sametinget.se

Sisadnátassh

Uvddabáhkuo.....	4
Förord.....	4
Liärruoplárrie butсамиärkij jah meärkkasärgij bijrra.....	6
Sámien árbbiemáhttu.....	6
Miärkij bijrra	7
Gukttie tjiälgaste miärkub?	8
Studiematerial om renmärken och renmärkessnitt	10
Samisk traditionell kunskap	10
Om renmärken	11
Hur beskriver man ett renmärke?	12
Renmärkestermer	13
Sárgieh	15
Härjetallamh	25
Tips på övningar	27
Renmärkesregister	29
Styrdokument	29
Lästips.....	30

Uvddabáhkuo

Dáhta plárrie leä butсамиärkij jah särgij bñjrra. Leä veähkkie sámien áhpatismateriálijde jah máhtta bruvkkatuvvat liärruomen dehte jah skenet gukttie tjiälgastit miärkijde sámiengiälane.

Plárrie leä dahkkatuvvame áhppij uvdaste sámieskuvlijsne jah vuađđuoskuvlijsne integrereme sámien áhppatassine. Leä áj máhttelis adnietuvvat giällaliäratijjájde guh tjuanakine jah gájkijde geäh sijtth miärkijde liärrat sámiengiälane.

Meärkkasárgieh bñhth Sámiediggien diedietiemmielankiähtaste butсамиärkij uvdaste. Die gávnnijeäh jñtjáh meärkkasárgieh jah juagatassh mah vuösietuvvh dássnie.

Liärruoplárrie leä jårggaluvvame nuarttasámiengiällije, julevsámiengiällije, byöhđamesámiengiällije, ubmejesámiengiällije jah ürrjelsámiengiällije jñtjth plärijsne. Dajddie gávnth Sámiediggien heäjmmabieliesne:
<https://sametinget.se/studiematerial-renmarken>

Giällaguavdátje gñjtta Skolverketub, jårggalijjájde jah sámien giällaliäratijjáb geäh leäh jissieme plárieb.

Juvllamánuon 2025

Sara Omma Simma

Sámien giällaguavdátjen dájbmajvve

Förord

Detta häfte, Studiematerial om renmärken och renmärkessnitt, är ett komplement till läromedel i samiska. Materialet kan användas för språkinlärning och för att förstå hur renmärken beskrivs på samiska. Häftet riktar sig till elever i sameskolor och grundskolor som har integrerad samisk undervisning och kan användas som inspirationsmaterial för språklärare. Detta passar också till alla som vill lära sig renmärken på samiska.

Renmärkessnitten är hämtade från Sametingets ansökningsblankett för renmärken. Det finns fler varianter, dialektala skillnader och samiska uttal för renmärkessnitt än häftets innehåll.

Studiematerialet är översatt till nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, umesamiska och sydsamiska i separata häften. Häftet finns tillgängligt på Sametingets hemsida: <https://sametinget.se/studiematerial-renmarken>

Samiskt språkcentrum riktar ett stort tack till Skolverket för finansieringen, samiska översättarna och för kvalitetsgranskningen av samiska språkläraren.

December 2025

Sara Omma Simma

Enhetschef för Samiskt språkcentrum

Liärruoplárrie butsamiärkij jah meärrkasärgij bijrra

Dáhta plárrie miärrkijgüjme jah meärrkasärgijgüjme leä uvddabuakttáme Giällaguavdátjiste, Sámiediggieste. Meärrkasärgieh leäh tsyöhhkame jah nammadamme nuartta-, julev, - byöhdame -, ubmeje- jah ürrjelsámien. Plárrie leä máhttielis bruvkkat liäruon mehte ja skenemen dehte gukttie miärrkijde tjiälgaste sámiengiälane.

Sverjesne gávnnijeäh 51 tjieldieh mah berggh båtsojsujtuojne. 33 leäh várrietjieldieh, 10 vuömmietjieldieh jah 8 konsesjuvnnatjieldieh.

Gájkka båtsojiägádh, mánájsne jah nuarijsne leäh áj jijtjijsa meärrka mij galggá registreredit Sámiediggien meärrkaregisstarisne. Registreredamme meärrka ninnuode butsaiägáde adná butsijsde jijtjasa miärrkane.

Sámien árbbiemáhttu

Butsamiärrkh jah máhttu miärrkij bijrra leä ássie sámien árbbiemáhtuoste jah ájnas båtsojsujtuosne. Máhtta tjiälgastit jijtjasa miärrkub, fuölkien jah sliäktan jah jijtjsasa tjieldien miärrkijde leä dīvras máhttu. Leä áj buarake dájrriet miärrkijde lahkamus tjieldijsne.

Meärrka máhtta registrereduvvat:

- Tjieldeste
- Geässtie leä tjieldien seäbrrie gussnie meärkka galggá adnietuvvat jallá giä udjta sujttuobutsijde adniet tjieldiene gussnie meärkka galggá adnietuvvat.

Miärkij bjierra

Miärkh leäh ásieh sámien árbbiemáhttuo jah sühtth bualvaste bualvijde ärbbeduvvij.

Mánná udjth jijtja miärkub uvmassie áldárisne. Leä sahttie mannabáliene urra jiaratismiärkub äjttegen álliemiärkaste ádtjuot. Máhttá ájáj miärkijde ärbbet áhkkáste vaj ájjáste, jijtja fuolkiste jallá sliäktaste.

Fuelkijisne gussnie fuolkien jallá sliäktan miärkh eäh álieh máhttá miärkub ásstiet geässtie miärkub duahká. Leä áj máhttielis jijtja miärkub dahkkat, mij ij leäh juo registreredamme. Máhttá áj miärkub registreredit mij lij tjieldiene uvddale jah guh ij nágan adnieh. Die meärkka vuarkká tjieldiene.

Meärkka máhttá subtsastit maggár fualkkáje jalla tjeälddáje guvllije dan dehte fuolkkie- jah sleäktamiärkh bualvijste bualvijde düjjh jah guhkkies dábien jah árbien dehte tjieldiene.

Ij akttak ádtjuoh jiänabe guh aktta miärkub registreredit. Meärkka galggá urruot registrereduvvame siärra tjieldien uvdaste.

Tjeälddie máhtta ájáj butsiide adniet jijtjasa miärkane.
Giähtjuos butsa guvllije tjiel dien dájvvi. Sverjene ij gávnh
gåddieh.

Gukttie tjiälgaste miärkub?

Guh galggá miärkub tjiälgastit tjuavvare dájrriet
meärkkasärgij guhttuomijde návváj máhtta tjiälgastit
gussnie särgijde leäh bieljiene.

Leä juagatis fuölkieste, tjiel dieste jah giälladáhuoste
masstie beälljie álggá miärkub tjiälgastit. Sámies álggá
gårruo bieljieste, sámies álgies bieljieste jallá gussnie
álluobihttä leä.

Vuöhkie A – Aktta beälljie bálien

1. Álgieh giehtjiesärgijgüjmie (jüs gávnnijeäh) jah
särgijgüjmie mah dajddie guvllijeäh.
2. Tjiälgasth dan miññiele ráddiesärgijde uvddalt (jüs
gávnnijeäh) ájvieste beälljiegihähtjaje.
3. Jårkieh tjiälgastit ráddiesärgij miññielt, ájáj ájvieste
beälljiegihähtjaje.
4. Die tjiälgasth mubbie bieljies sammáláhkáje.

Vuöhkie B – Ålgies beälljie vuastak

1. Giehtjiesárgieh
2. Miññieldis sárgieh
3. Uvdaldis sárgieh
4. Dan miññiele gárruo
beälljie

Vuöhkie C – Gárruo beälljie vuastak

1. Giehtjiesárggie
2. Miññieldis sárggie
3. Uvdaldis sárggie
4. Dan miññiele ålgies beälljie

Studiematerial om renmärken och renmärkessnitt

Detta häfte innehållande renmärken och renmärkessnitt är framtaget av Samiskt språkcentrum vid Sametinget. De olika snitten är avbildade och benämnda på nord-, lule-, pite-, ume- och sydsamiska. Materialet kan användas för språkinläring och för att förstå hur renmärken beskrivs på samiska.

I Sverige finns totalt 51 samebyar som bedriver renskötsel. Av dessa är 33 fjällsamebyar, 10 skogssamebyar och 8 koncessionssamebyar.

Alla renägare, även barn och ungdomar, har eget renmärke, som ska vara registrerat i Sametingets renmärkesregister. Ett registrerat renmärke är ett bevis på att man äger renarna i sitt renmärke.

Samisk traditionell kunskap

Renärken och kunskapen om dem är en del av traditionell samisk kunskap och är en central del inom renskötseln. Att kunna beskriva sitt eget renmärke, familjens, släktens och de renmärken som finns i samebyn är viktig kunskap. Det är också värdefullt att känna till renmärken i angränsande samebyar.

Ett renmärke kan registreras av:

- en sameby
- den som är medlem i den sameby där märket ska användas eller den som får ha skötesrenar i den sameby där märket ska användas.

Om renmärken

Renmärken är en del av den samiska traditionen och förs ofta vidare från generation till generation.

Det varierar i ålder när barn får sitt renmärke. Det är vanligt att barn får ett nytt renmärke genom ett avbrott från en förälders renmärke, genom att man lägger till eller tar bort kantsnitt. Man kan också ärva ett renmärke av mor- eller farföräldrar, andra familjemedlemmar eller släktingar.

I familjer där familjens eller släktens renmärken inte räcker till kan man köpa ett renmärke från någon som har ett renmärke att avvara. Det går att komponera ett nytt renmärke, som inte redan är registrerat. Man kan även registrera ett äldre renmärke som tidigare varit använt i samebyn och som ingen annan längre gör anspråk på. Då bevaras det renmärket i samebyn.

Renmärken kan ofta berätta vilken familj eller sameby de tillhör med anledning av att familje- och släktmärken förs vidare i generationer och på grund av långvarigt bruk och tradition i samebyn.

Ingen får ha fler än ett renmärke registrerat. Renmärket ska vara registrerat för användning inom en viss sameby.

En sameby kan också äga renar i eget renmärke. En omärkt ren tillhör samebyn i området. I Sverige finns det inga vildrenar.

Hur beskriver man ett renmärke?

För att kunna beskriva ett renmärke måste man kunna benämningarna på de enskilda märkesnitten och kunna förklara var på örat de är placerade.

Det varierar mellan familjer, samebyar och språkområden vilket öra man börjar med när man beskriver ett renmärke. En del börjar från vänster öra, en del från höger öra eller från det öra där huvudsnittet finns.

Alternativ A – Ett öra i taget

1. Börja med spetssnitten (om sådana finns) och eventuella tillhörande snitt.
2. Beskriv därefter kantsnitten framtill (om sådana finns), från huvudet och ut mot öronspets.
3. Fortsätt med kantsnitten baktill, också från huvudet ut mot öronspetsen.
4. Beskriv sedan det andra örat på samma sätt.

Alternativ B – Höger öra först

1. Spetssnitt
2. Kantsnitt baktill
3. Kantsnitt framtill
4. Därefter vänster öra

Alternativ C – Vänster öra först

1. Spetssnitt
2. Kantsnitt baktill
3. Kantsnitt framtill
4. Därefter höger öra

Renmärkestermer

Ubmejesámiengiälla	Svenska
tjiälgastit miärkub	beskriva renmärke
meärkka	renmärke

sárgieh	renmärkessnitt
gárruo biellie	vänster sida
gárruo beälljie	vänster öra
ålgies biellie	höger sida
ålgies beälljie	höger öra
uvdaldis/uvddalt	framtill
minñieldis/minñielt	baktill
máddarmeärkka/ ålliemeärkka	släktmärke/huvudmärke
jiärátis - iärátis	avbrott/lägger till och/ eller tar bort kantsnitt
mulsbeälljie/ mulsatisbeälljie	Omvänt /spegelvänt renmärke
gájkkanamme beälljie	öra som blivit rivet så att det ser ut som ett snitt
gahtjtjame beälljie	delar av märkessnitt som fallit bort
vihtties meärkka	renmärke som är synligt och lätt att känna igen
meärkka	märkesmodell
giähtjuos	helöring/ omärkt ren

skürret	kontrollera renmärket på renen med händerna
meärkkuot/merkket	att märka (renkalvar)
meärkkuot/merkket	att märka renkalvar
miessiemerkkeme	kalvmärkning
meärkkaregistere	renmärkesregister

Sárgieh

Meärkkasárgieh vuölliene, giehtjiesárgieh bühth
 Sámiediggien blankiähtaste *Ansökan om registrering av renmärke*. Die gávnnije ájáj jättjá meärkkasárgieh jah
 juagatassh gukttie guhttjah.

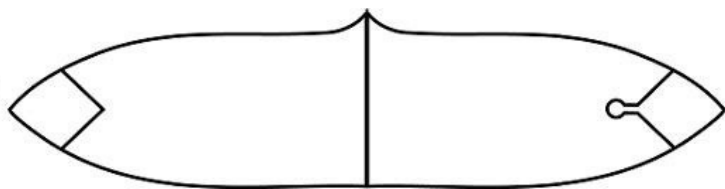
D – Davvisámegiella

J – Julevsámegiella

B – Bisumsámegiella

U – Ubmejesámiengiälla

Å – Åarjelsaemiengiele

D: Guobir

J: Skárjjá

B: Skárrjá

U: Skárjjá

Å: Skaarja

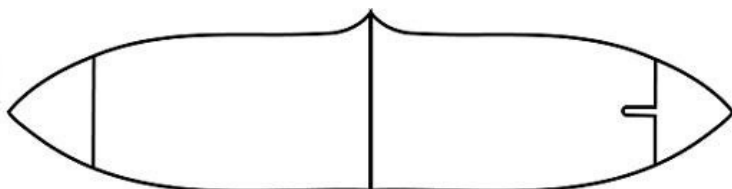
D: Guobir ja ráigi

J: Skárjjá ja rájgge

B: Skárrjá ja rájjge

U: Rájggie skárjjá

Å: Skaarja jñh raejkie

D: Nahppa/Gaskat

J: Nahppa

B: Nahppa

U: Nahppa

Å: Namhpe

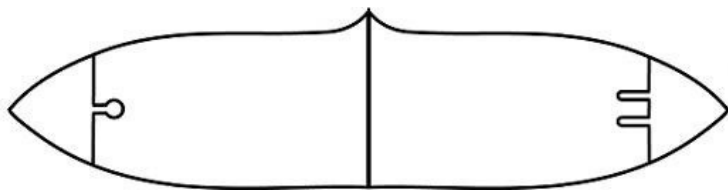
D: Nahpa čađa luddestat

J: Nahppatjáles

B: Nahppatjáles

U: Nahppa tjálies

Å: Namhpe saerkie

D: Nahpa čađa luddestat ja ráigi

J: Nahppatjáles ja rájgge

B: Nahppatjáles ja rájjge

U: Rájggie nahppa tjálies

Å: Namhpe, sloeptje jñh raejkie

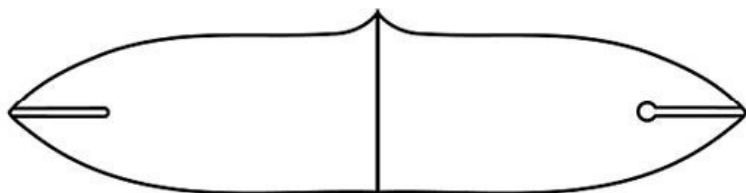
D: Joccat/Nahpa sisa guokte luddestaga

J: Tjuollda

B: Tjuallda

U: Tjualdda

Å: Namhpe jñh göökte saerkieh

D: Liekči/Luddestat

J: Sjlíebttje

B: Sjlüäpptje

U: Sluöpttje

Å: Sloeptje

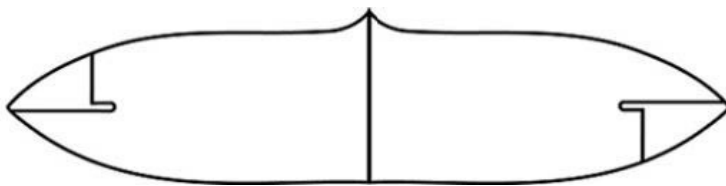
D: Liekči ja ráigi

J: Sjlíebttje ja rájgge

B: Sjlüäpptje ja rájjge

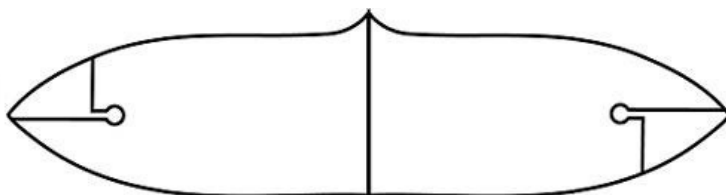
U: Rájggie sluöpttje

Å: Sloeptje jñh raejkie

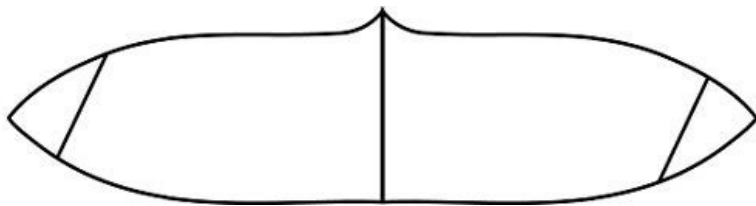
D: Ovddaldus liekčegahčahat
 J: Åvdålt sjliebtjoanádis
 B: Åvdåldis sjuäpptjånádis
 U: Uvdaldis/uvdals tjihttjie
 Å: Sloeptje åvtelhte
 åeniedamme

D: Mañildus liekčegahčahat
 J: Mañelt sjliebtjoanádis
 B: Mañeldis sjuäpptjånádis
 U: Gubmuo/minñieldis tjihttjie
 Å: Sloeptje minngelhte
 åeniedamme

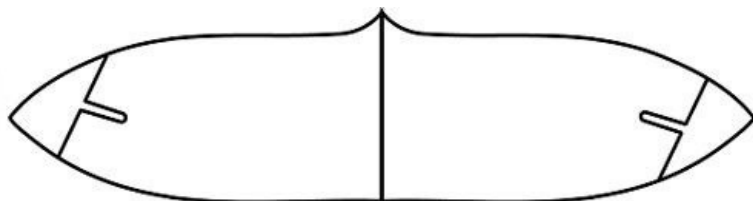
D: Ovddaldus liekčegahčahat ja ráigi
 J: Åvdålt sjliebtjoanádis ja rájgge
 B: Åvdåldis sjuäpptjånádis ja rájgge
 U: Uvdaldis rájggie tjihttjie
 Å: Sloeptjeraejkie åvtelhte
 åeniedamme

D: Mañildus liekčegahčahat ja ráigi
 J: Mañelt sjliebtjoanádis ja rájgge
 B: Mañeldis sjuäpptjånádis ja rájgge
 U: Gubmuo rájggie tjihttjie
 Å: Sloeptjeraejkie minngelhte
 åeniedamme

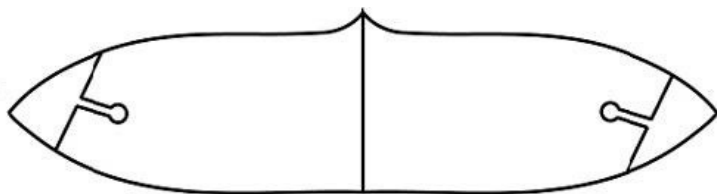
D: Ovddaldus skivdnji
 J: Ávdált doaressjivnnje
 B: Ávdáldis dāressjivdnja
 U: Uvdaldis
 skuvdnjie/skuvnnjie
 Å: Snijre ávtelhte

D: Mañildus skivdnji
 J: Mañelt doaressjivnnje
 B: Mañeldis dāressjivdnja
 U: Gubmuo
 skuvdnjie/skuvnnjie
 Å: Snijre minngelhte

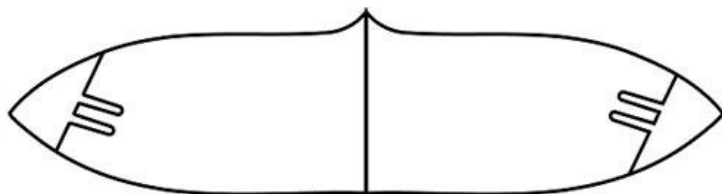
D: Ovddaldus skivdnji ja
 luddestat
 J: Ávdált doaressjivnnje
 ja tjáles
 B: Ávdáldis dāressjivdnja
 ja tjáles
 U: Uvdaldis skuvdnjie
 tjálies
 Å: Saerkie snijre ávtelhte

D: Mañildus skivdnji ja
 luddestat
 J: Mañelt doaressjivnnje ja
 tjáles
 B: Mañeldis dāressjivdnja ja
 tjáles
 U: Miññiels/Miññieldis
 skuvnnjie tjálies
 Å: Saerkie snijre minngelhte

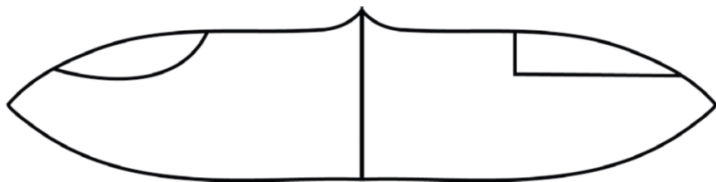
D: Ovddaldus skivdnji, luddestat
ja ráigi
J: Ávdált doaressjivnnje, tjáles
já rájgge
B: Ávdáldis dáressjivdnja, tjáles
já rájjge
U: Uvdals rájggie skuvnnjie tjálies
Å: Snijre ávtelth jñh raejkie-
sloeptje

D: Mañildus skivdnji, luddestat ja
ráigi
J: Mañelt doaressjivnnje, tjáles ja
rájgge
B: Mañeldis dáressjivdnja tjáles ja
rájjge
U: Gubmuo rájggie skuvdnjie tjálies
Å: Snijre minngelth jñh raejkie-
sloeptje

D: Ovddaldus skivdnji ja guokte
luddestaga
J: Ávdált doarestjuollda
B: Ávdáldis sjkivdnja ja guäkkte
tjállá
U: Uvdaldis skuvdnjie tjualdda
Å: Snijre ávtelhte jñh tjualta

D: Mañildus skivdnji ja guokte
luddestaga
J: Mañelt doarestjuollda
B: Mañeldis sjkivdnja ja guäkkte
tjállá
U: Minñiels skuvnnjie tjualdda
Å: Snijre minngelhte jñh tjualta

D: Vakņa/vajastat

J: Sjkivnnje

B: Vajja

U: Guvrra/Vijjast

Å: Govre

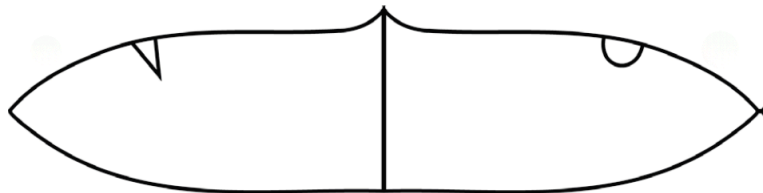
D: Gieška

J: Ruohkke

B: Kruähkke

U: Kruöhkkie

Å: Kruehkie

D: Sárggaldat

J: Tjiekkes

B: Sárrge

U: Sárggie

Å: Saerkie

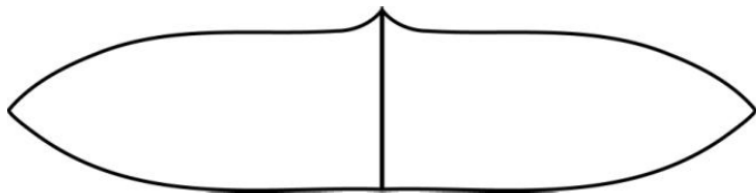
D: Biehkki/Čiehkis

J: Biehkke

B: Bähkke

U: Bihttä/Beähkkie

Å: Tsiehkie

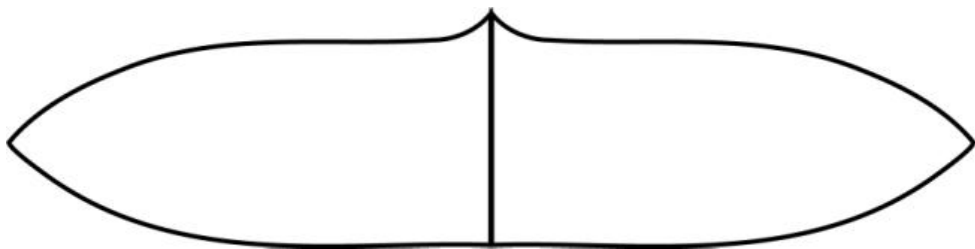
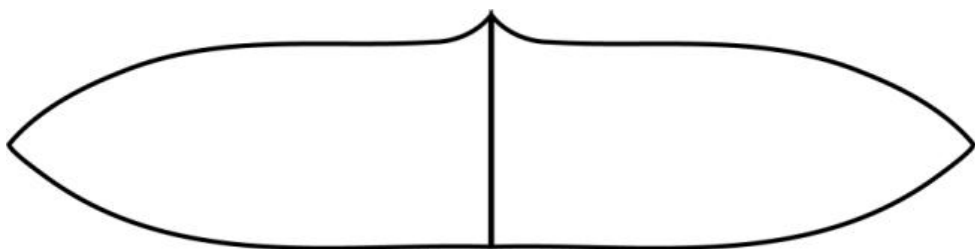
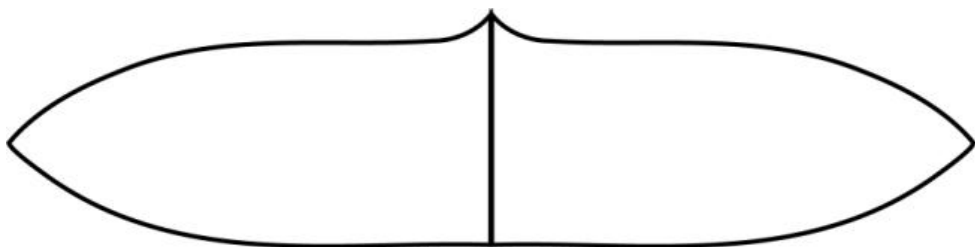
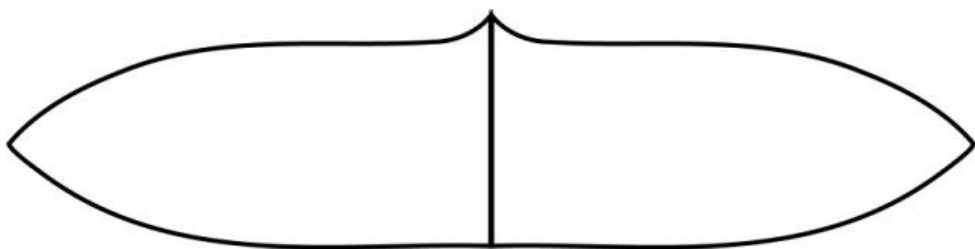
D: Geazotbeallji

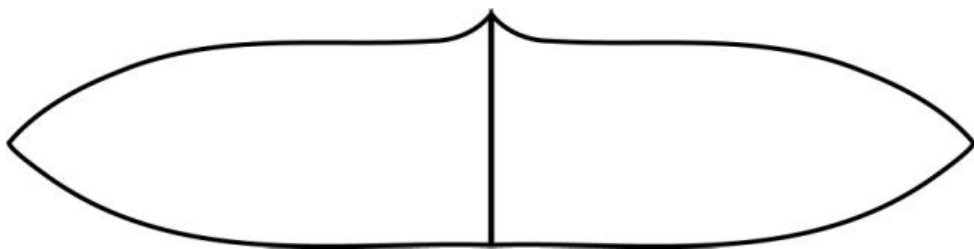
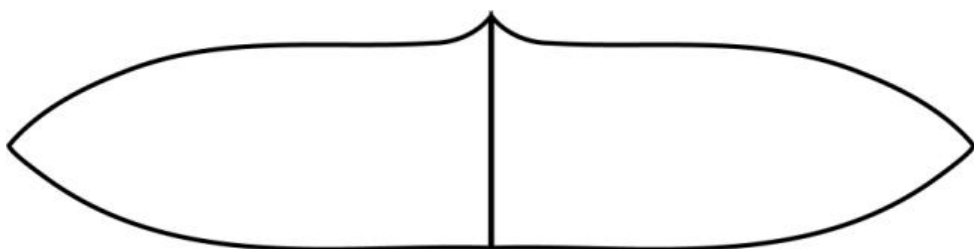
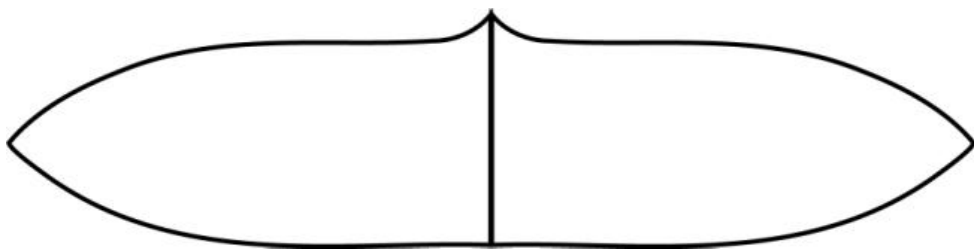
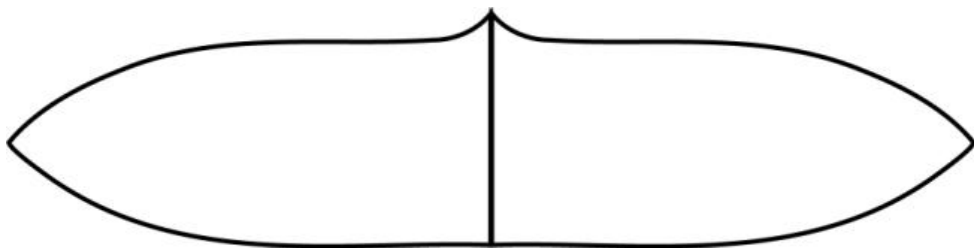
J: Gätjosbiellje, gätjok

B: Gietjok

U: Giätjuos

Å: Geatjoes bieljie, geatjohke

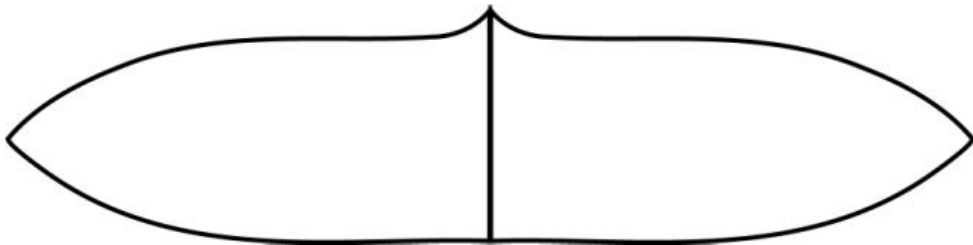

Härjetallamh

- Jūs dādna guvllije tjeälddájje, uhttsadh gukttie miärkijde tjiälgastehpe fuölkiene, sliäktane jah tjieldiene. Maggár bieljiste álggiebehte jah gukttie tjiälgastehpe dījjan meärkkasärgijde sámengiälane?
- Sáhtsh fuölkien, sliäktan jah tjieldien miärkijde báhppárisse jah tjiälgasth sámengiälane.
- Jūs duvsnie leä jījtjat meärkka, uhttsadh miärkan hīsturjub. Leä nágan dab adnáme uvddale? Máb dájrrá almatjen bījrra?
- Jūs duvsnie ij leäh meärkka gehttjedh náganub giä miärkub adnäh jallá uhttsh miärkub Sámiediggien meärkkaregissterisne.
- Härjjeth tjuahppat miärkub bujkkalvis biesieste jallá apelsījnnagarraste. Sáhtsh miärkub ábdnasisse jah die tjuahph särgijde. Leä buarake härjetallet uvddale galggá mesijde merkket.

Dássnie máhtáh sáhtsat miärkub särgijgüjme.

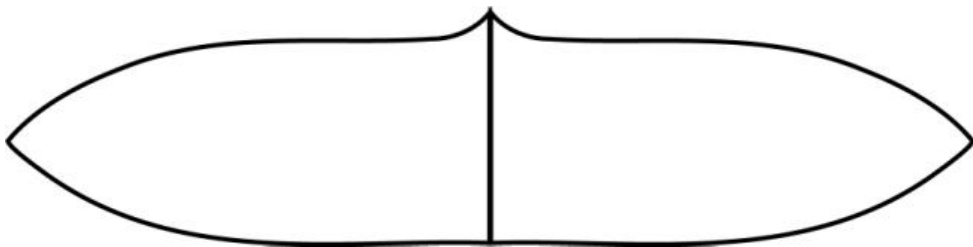

Tjiälgasth miärkub sámengiällije:

Tips på övningar

- Om du har anknytning till en sameby, ta reda på hur ni beskriver renmärken i din familj, din släkt och din sameby. Vilket öra börjar ni med och i vilken ordning beskriver ni renmärkessnitten på samiska?
- Rita upp familjens, släktens och samebyns renmärken på papper och beskriv dem på samiska.
- Om du har eget renmärke, ta reda på historien om renmärket. Har någon ägt det tidigare? Vad vet man om den personen?
- Om du inte har eget renmärke, intervjua någon som har renmärke eller sök efter renmärken i Sametingets renmärkesregister.
- Träna på att skära ut renmärken i exempelvis näver eller apelsinskal. Rita renmärket på materialet och skär sedan ut märkessnitten. Det är bra träning inför att märka renkalvar.

Här kan du rita upp ett renmärke med olika renmärkessnitt.

Beskriv renmärket på samiska:

Renmärkesregister

Alla renmärken finns samlade i ett renmärkesregister.

Sametinget är central förvaltningsmyndighet för rennäringen och har ansvar att registrera och avregistrera renmärken. Renmärkesregistret finns på webben och i en app, Hitta renmärke.

Mer att läsa om rennäringslagen, rennäringsförordningen och föreskrifter som reglerar de grundläggande bestämmelser om renmärken finns på Sametingets hemsida: <https://sametinget.se/renmarken>

Styrdokument

Rennäringslagen (1971:437), reglerar de grundläggande bestämmelserna om renmärken.

Enligt 15 § rennäringsförordningen (1993:384), får Sametinget meddela föreskrifter om

1. hur renmärken skall utformas.
2. verkställigheten av bestämmelserna i rennäringslagen om hur renmärken skall registreras.

Sametingets föreskrifter

Sametingets föreskrifter om utformning och registrering av renmärken (STFS 2007:1) reglerar utformningen av renmärke, hur renmärke skall registreras, hantering

gällande avbrottsmärkning, registerhållning gällande avregistrerade renmärken och rapportering av sålda okända renar.

Lästips

Sametinget blankett; Ansökan om registrering av renmärke
<https://sametinget.se/3450>

Bovtsen guelmieh, Gun Margret Utsi, ČálliidLágádus (2010)

Giellamolsun sámi boazodoalus/ språkbyte inom rensköteln, Marja-Kristine Skum ČálliidLágádus (2013)

Mierhkesjdh, Sissel Jåma, Marit Fjellheim, Aajege-samisk språk- og kultursenter (2015)

Samiska ordböcker

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

Sámiediggie

Sámediggi Sámedigge Saemiedigkie Sametinget

Giällaguavdátje